

trossant troba posada / per fer-nos rebentar lo cor y melsa: / fent que fortuna ens sia a tots adversa /, y, també veritat, vituperada», Ant. de Verí (a. 1623, JMBover, *BiEscrBal.* II, 497-viii-2-1); els revolucionaris parisencs de 1793: «aquells sants temples / --- / los han *destrossats* / lo sacrari y'ls altars / ---», reco. a Er de Cerdanya, per PPIfferer per al *Romillo*. (Milàf, 140). Pertot es veu que no es tracta de destruir ni anorrear coses, sinó de despullar de béns, saquejar, robar els recursos. Oblidem, doncs, ja l'arbitrari «DES-
TRUCTIARE.

Estem, doncs, en presència del mateix mot que l'oc. ant. *destrossar* i fr. ant. *destrousser* «détrousser, dévaliser», altres vegades 'saquejar, despullar, pendre la desferra', del qual tenim ben clars exemples occitans del S. XIV: «gent d'armes los feriron desús, e los *destroseron* e prezoneron la màjor part», «e disso lo dit messatge que era stat *destrosat* en lo camin» (PSW); i molts d'altres en francès medieval, des del *Roman de Thèbes*.⁶ És evident que això és un derivat negatiu de *trousser*, oc. i cat. *trossar* 'carregar un animal': d'on, 'despullar, robar de la càrrega'. Però, com sigui que *destrossar* s'aplicava a accions de guerra, era fàcil que el mot entrés en contacte ideal amb *tros* 'fragment'; i que la noció de 'saquejar' tendís a convertir-se en la de 'fer estralls en l'enemic', sota la influència de *tros*; en castellà, on el verb *trostar* hi havia estat també, però ja no existia en el S. XV, *destrozar* havia d'aparèixer com un derivat de *trozo*, tal com *despedazar* ho era de *pedazo*: d'on, el fet que un i altre hi evolu-
cionessin semànticament en conseqüència.

Que aquesta influència ja vagi actuar en català i llengua d'oc, potser semblarà menys evident, però no és menys segur, puix que els exs. de *destroça* en el *Tirant* i en el S. XVI ho comproven; i també ho permeten els citats testimonis occitans, on tant com d'una robada o desvalisament es tracta de la destrucció global d'una partida de gent: «los *destroseron* e prezoneron». Ara bé, el present de *trossar*, i per tant el de *destrossar*, tenia o oberta, i si *destrossar* va sofrir la influència semàntica de *tros*, és també probable que l'acció fos recíproca, i que se li degui la o oberta (no unànime) dels testimonis d'oc. ant. *tros*, i àdhuc la metàtesi de la seva *r*.⁷

En el cas del francès, si s'hi va donar aquesta influència, era ja més remota i dèbil, car s'hi prestava menys el sentit més restringit del mot ('tros de llança' i 'tronxo de col'); però, així i tot no és cosa inconcebible, fins a tant que de *trossos* es tracti; i sobretot, prou n'hi havia amb la vacil·lació general del fr. ant. —*trossel* i *torsel* 'paca', *trossoire*/*torsoire* 'l'ligada d'un bolic', *trosser* i *torsar* 'enfadar'— perquè això pogués repercutir sobre *THYRSUS*, determinant la metàtesi en *trous*.

TROSSAR. La vida d'aquest altre mot esdevingué, doncs, enllaçada i solidària amb la de *tros*. I per tant serà pertinent de tractar d'aquest mot aquí, a manera d'apèndix: no solament perquè certs canvis s'expliquen i comprenen així millor, en un mot i l'altre, sinó perquè realment hi hagué interacció o influència recí-

proca, incloent-hi així mateix l'explicació d'algun detall en la vida del mot.

La història de *trossar* en català el mostra apareixent des del S. XIII, molt sovint en el sentit d'arreglar la càrrega damunt les bèsties de tragí o altre vehicle, també en el d'arremangar les peces de vestir. «Lo rey de Fransa alegí de sa ost tro a 8000 cavallers, ab lurs armes, e tro a 10.000 servents, e portaren cascú vianda, *trossada*, per 4 jorns, e manà -ls que passassen per aquell coll, e que lexassen de loc en loc ses aspies e ses *talayes* ---; e que no se'n tornassen ---, que ell hi seria en breu ab tota sa companya», Desclot (fets de 1285, NCL. IV, 166.12). «—Vosaltres, castelans, cuydats passar ab vostres menaces, e aqueles esperar-les-vos-he --- e vós fets lo que porets!—; e sobre açò menam ensellar e *trossar* les azembles; e la Regina pres-se a plorar, e dix --- ara que veés que axí-s partia mal ---», Jaume I (Ag. 370.6, § 348); «Com Tirant sabé que tots se n'eran anats, levà-s prestament, e féu *trossar* tota la sua roba, e féu-la posar dins la galera», JoMartorell (Ag. III, 260.7).

D'altra banda, però, es tracta de la vestidura. Així ja en versió renovada de les lleis d'Usatges, de cap a l'a. 1300: «Ordenament dels vestirs. XXI. Ordenam e establím que Nós, ne negun sotmès nostre, no portem vestidures *troçades*, ne listades per força --- ne trepades ---» (AIEC I, 272.30); els elegants: «adés escombren les carteres ab les mànegues, adés les porten *trossades* a mig braços», BMetge (*Somni* IV, NCL., 154.25=Ri., 354.16). En un passatge del *Decam.* català s'escarneix els qui van «axí com a galls *trossats* ab la cresta alta» (VII, § 3, 394.7), trad. «come galli *tronfi* con la cresta levata» (ed. 1961, 421.20), mot que es defineix «gonfio vanamente e buffante»; més que 'arremangats', potser és una comparació, amb el mul que porta, a damunt del cos i cap, una gran trossa de càrrega.

En la tradició lexicogràfica des del dicc. de JMarc («*troce*, *trossar*, *trousse*, *trossin*»); i el d'Aversó, que hi distingeix el verb en present i el subst.: «*trossa*, per *trossa*/per *trossar*» (§ 430, 3, 4). Avui està bastant antiquat, almenys en l'acc. de tragí, mentre que en l'altra resta viu en comarques del Princ. i Pirineus, sobretot les del NE., també, però, a Eivissa («*trussat*: arremangado», PzCabr.); «un mocador de coloraynes, cubrint-li coll y pit, li queya sobre 'l gipó de vellut negre, de sota quals faldonets ne rajava la sobre-falda blava, *trossada* fins arran dels genolls, y apuntada al darrera, dexant al descobert la faldilla de vions vermells ---», MrnVayreda (*Puny.* I, IV, 94 (78)). I amb bella imatge de l'hora tarda: «ve el capvespre i cobreix d'ombra / les planes i comellars, / i del bell cim de les serres / sos vels d'or s'hi va *trossant*», MrnAguió (1849, *Antol. Po.* 1975, 121).

Fora del català es tracta d'un mot vivaç en gal·loromànic: oc. ant. *trossar* per a «comblar, emballer, atacher, harnacher»: ja en el *Jaufré*: «e li scudiers sont tuit vengutz, / cavalcant e-ls rossins *trosatz*, / destranz los cavaltz enselatz», *Jaufré*, v. 10257 (trad. «les roncins chargés»); i repetit en el *Fierabrás* (c. 1200). I 'ar-